

بسم الله الرحمن الرحيم

۴۰ توصیه ارتباطات بین الملل و گفتگوی دینی در زیارت اربعین

نویسنده: حمیدرضا غریب رضا

مقدمه

زیارت اربعین حسینی بزرگترین تجمع دینی در جهان و پدیده ای بی بدیل است که فهم حقیقت آن علاوه بر اندیشه و تفکر عمیق نیازمند سلوک عملی این راه و چشیدن حقایق آن است.

اربعین عرصه تمدنی و اجتماعی است که مانور جهانی «هویت اسلام و تشیع» و اردوی آمادگی حسینی برای تربیت سربازان آخرالزمانی مهدی موعود به به شمار می آید و به هیچ وجه اختصاص به عراق و ایران ندارد بلکه مرزهای جغرافیایی و حتی اعتقادی را درنوردیده و برای تمامی آزادگان جهان، فرصت سیر الی الله را فراهم نموده است. با این حال از این نکته نیز نمی توان غافل بود که بیشترین جمعیت زائر حاضر در این مراسم میلیونی از دو کشور عراق و ایران می باشد و همین مساله وظیفه ای مهم و سنگین بر دوش فعالان فرهنگی، خواهد گذاشت. مردم ایران و عراق پیوندهای مشترک فرهنگی بسیاری دارند و در عرصه های جهاد، زیارت، اقتصاد و حتی ارتباطات خانوادگی با یکدیگر تعامل مستمر دارند ولی استفاده بهینه از فرصت آسمانی اربعین و فضای الفت و معنویتی که با عشق زیارت حسینی بین دو ملت ایجاد شده است، نیازمند تامل بیشتر برای هدایت و تاثیرگذارتر کردن و ساماندهی بیشتر فرآیند خودجوش «ارتباطات بین الملل» و «گفتگوی دینی» بین دو ملت عراق و ایران می باشد.

جزوه زیر گامی کوچک است در راستای تحقق هدف پیش گفته. مباحث مطرح شده در آن نیز عمدتاً در تجربه گفتگو با توده ها و نخبگان عراقی شکل گرفته است. این جزوه به شکل مشخص شامل ۴۰ توصیه به زائران ایرانی

برای تعامل با شیعیان عراق می باشد. این جزوه به شکل تخصصی به ارتباط فرهنگی و گفتگو بین شیعیان ایران و عراق پرداخته است. برای ایجاد ارتباط با زائران کشورهای دیگر باید جزوات و توصیه های تخصصی را ارائه نمود.

در این جزوه هم به مبانی فکری اربعین حسینی و هم به توصیف فضای فکری و فرهنگی کشور عراق و هم به ارائه گویه ها و راهکارهای عملی در ارتباطات بین الملل و گفتگوی دینی در این سفر پرداخته شده است.

۱. سطح گفتگوها:

گفتگوی دینی و ارتباطات بین الملل در سفر اربعین در سه سطح انجام می شود:

الف) سطح عمومی: همه زائران حسینی اربعین می توانند این نگاه و عملکرد را برای ایجاد الفت و وحدت بین دو ملت داشته باشند.

ب) سطح میانه: شامل قشر فرهنگی است که در سطح متوسط معلوماتی در مسایل فرهنگی و سیاسی عراق دارند یا معلومات کافی و وسیعی دارند ولی مهارت زبانی کافی را دارا نمی باشند.

ج) سطح تخصصی: شامل عالمان دینی، اساتید دانشگاه و طلاب و دانشجویانی و نخبگانی است که هم در این زمینه معلومات و هم در زمینه زبان توان کافی برای ورود به مباحث تخصصی را دارا می باشند.

برای اجرای توصیه های عمومی پیش نیاز اطلاعات خاص یا مهارتهای زبانی وجود ندارد بلکه به همه زائران حسینی توصیه می شوند. این توصیه ها شرط لازم در تمامی سطوح گفتگو است و همه باید آن را رعایت کنند.

در این جزوه علاوه بر تبیین این توصیه های رفتاری عمومی به بیان محورهای فکری و سیاسی مورد استفاده در سطح ۳ یعنی گفتگوهای تخصصی خواهیم پرداخت. عزیزانی که در این تقسیم بندی در سطح میانه قرار دارند بنا فراخور و توان علمی و مهارت زبانی خود می توانند از این مطالب محتوایی در گفتگوها استفاده کنند.

توصیه های عمومی

۲. **اربعین وحدت حسینی:** در زمان حاکمیت صدام و حتی بعد از سقوط صدام با حمایت آمریکا از برخی رسانه های وابسته، تبلیغات فراوان ضد جمهوری اسلامی ایران انجام شده است ولی به حمد الهی فضای ملکوتی اربعین همچنین حمایت بی دریغ ولایت فقیه و مستشاران نظامی جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس ملت عراق علیه تروریسم تکفیری، معجزه ای در خنثی نمودن این سخنان بیهوده ایجاد کرده است. اغلب مردم عراق به ویژه شیعیان، امروز عاشق و شیفته جمهوری اسلامی ایران، شخص مقام معظم رهبری و سردار سلیمانی هستند و این محبت را ابراز می کنند. این محبت و علاقمندی را مردم ایران در اربعین به خوبی درک می کنند. باید این حقیقت برای زائر ایرانی تبیین شود و در نقطه مقابل ما هم موظف هستیم این محبت را با دوستی و محبت متقابل پاسخ بگوییم. معجزه اربعین حسینی این است که رسوبات جاهلی فرهنگی را از قلب دو ملت بیرون کرده و وحدت اسلامی و مذهبی را در بین دو ملت محقق می کند.

تحول اربعین حسینی از جنس تحول بعثت نبوی است. همانگونه که بعثت پیامبر کینه جنگ های چندساله اوس و خزرج را از بین برد اربعین حسینی هم نگاه های منفی را تبدیل به محبت و الفت نموده است. به

تعبیر قرآن کریم: لو انفقت ما فی الارض ما الفت بین قلوبهم. این مدد و رحمت الهی است و اگر آنچه در زمین است انفاق می کردی نمی توانستی به خودی خود بین قلبهایشان محبت ایجاد کنی.

۳. **یکی بودن دو ملت:** الشعب الایرانی و الشعب العراقی شعب واحد مو شعبین . بیان چنین جملاتی محبت و مودت بین دو ملت را بسیار بیشتر می کند.

۴. **مشارکت در موکبهای عراقی:** بخشی از وقت خود را هر چند اندک اختصاص دهید به مشارکت در خدمت رسانی به زائران حسینی. تلاش کنید در موکبهای عراقی مشارکت کنید و از آنها بخواهید که به شما این فرصت را بدهند.

۵. **تبسم در چهره برادر مومن:** حدیث نبوی پیامبر گویاست که تبسم شما در چهره برادر مومن ثواب صدقه دادن را دارد. با چهره گشاده و لبخند با برادران عراقی تعامل و دیدار کنید.

۶. **مصافحه:** دست دادن با برادران ایمانی عراقی و در آغوش گرفتن آنان مخصوصاً خادمان هیات ها و موکب ها و بوسیدن پیشانی آنان در تکریم و ایجاد مودت بسیار موثر است. در چنین حالتی گفتن جملات تکریم آمیز توصیه می شود. مانند: «الشعب الایرانی یشکر فضل و کرمکم الحسینی و نسال الله أن یجمعنا و یراکم فی الجنة فی ظلال الإمام الحسین علیه السلام» ملت ایران از فضل و کرم حسینی شما تشکر می کند و از خداوند می خواهیم که شما و ما را در بهشت در سایه حسین علیه السلام کنار هم جمع کند.

۷. **نهراسیدن از خطرها:** از تلاش دولت و ملت عراق برای ایجاد امنیت زائران حسینی تشکر کنید و اعلام کنید که در راه زیارت امام حسین علیه السلام حاضریم جان فدا کنیم و از هیچ خطری نمی هراسیم. این شعار حماسی را به زبان بیاورید: «لو قطعوا ارجلنا و الیدین نأتیک زحفاً سیدی یا حسین» ای آقای ما یا اباعبدالله گر دست و پایمان را قطع کنند سینه خیز به سوی تو خواهیم آمد.

۸. **عکس گرفتن یادگاری:** گرفتن عکس دست جمعی با برادران عراقی هم برای خودمان خاطرات سفر را ماندگار می کند و هم موجب ایجاد دوستی با مردم خوب عراق است.

۹. **هدیه دادن:** بنا به تاکید روایات، هدیه دادن محبت را جلب می کند و قلبها را جذب می کند. ارزش مادی هدیه مهم نیست بلکه اهمیتش برقراری ارتباط معنوی با طرف مقابل است مثل هدیه دادن تسیح، چغیه، برگه دعا و ...

۱۰. **احترام ویژه به علما و طلاب:** مردم عراق برای روحانیون معمم احترام ویژه ای قائل هستند به ویژه اینکه روحانی سید باشد. جا دارد علما و فضلا با حسن استفاده از این ویژگی مردم عراق در ارتباط و گفتگو و تعامل با این عزیزان بیشتر کوشا باشند.

توصیه های مربوط با گفتگوهای تخصصی

۱۱. **تشکر رهبر انقلاب از ملت و دولت عراق:** مقام معظم رهبری از تلاشهای بی دریغ ملت و دولت عراق تشکر ویژه کرده اند ذکر این پیام برای نخبگان و متفکران عراقی تاثیرگذار خواهد بود:
مقام معظم رهبری حفظه الله:

«من همین جا مناسب میدانم و لازم میدانم به مناسبت یاد از آن اجتماع عظیم، از دولت عراق، ملت عراق، عشایر عراق که در این آزمون بسیار مهم فداکاری کردند، خدمت کردند، گرم و بزرگواری نشان دادند، تشکر کنم. حادثه عجیبی بود حادثه‌ی امسال اربعین کربلا. این راه را دشمنان اسلام و دشمنان اهل بیت به خیال خود مسدود کرده بودند. ببینید چه حرکت عظیمی اتفاق افتاد! وقتی حتی جسمها در کنار هم قرار میگیرد، این جور انعکاس پیدا می کند».

الامام الخامنئي قال : "أرى من الواجب ، أن أتوجه بالشكر لحكومة العراق ، شعب العراق وعشائر العراق الذين بذلوا التضحيات في امتحان الأربعين الشديداً الأهمية هذا ، قدموا الخدمات ، أظهروا كرماً وعظمة . لقد كان ما حدث في الأربعين بكرهلاء حدثاً عجيباً . لقد خُيِّل لأعداء الإسلام و أعداء أهل البيت أنهم قد نجحوا في سد هذا الطريق ، لكن انظروا أي حراك عظيم انطلق !! وعندما تتصل الأبدان ، تنعكس الصورة بهذا الشكل"

۱۲. طرح دیدگاه های اربعینی رهبر انقلاب و پرهیز از انتشار تصویر

مقام معظم رهبری تاکید دارند که از انتشار تصویر ایشان در مراسم اربعین خودداری شود. مناسب است دیدگاه های فکری و تاریخی و اجتماعی ایشان به ویژه درباره اربعین محور گفتگوهای روشنگرانه قرار بگیرد که در ذیل به برخی از این دیدگاه ها به زبان عربی اشاره می شود:

الدرس الذي نتعلمه من الأربعين

إن الدرس الذي يعلّمنا إياه يوم الأربعين هو وجوب إحياء ذكر وحقيقة الشهادة في مواجهة السيل الإعلامي للأعداء.

وإن أهمية الأربعين تكمن بالأساس في أن ذكر النهضة قد خُذ إلى الأبد وتجذّر في هذا اليوم بتدبير إلهي وحكمة الرسول صلى الله عليه وآله وسلم.

فلو أن زينب الكبرى عليها السلام والإمام السّجّاد عليه السلام لم يُبادرا على امتداد أيام السبي سواء في عصر عاشوراء في كربلاء أو الأيام التي أمضاها في الطريق إلى الكوفة والشام أو في الشام نفسها وما تلا ذلك في مرورهما بكربلاء ومن ثمّ التوجه إلى المدينة وبالتالي السنوات المتعددة التي بقيا فيها على قيد الحياة إلى الجهاد وبيان الحقائق والكشف عنها ولم يقوما ببيان حقيقة فلسفة عاشوراء وهدف الحسين بن علي عليه السلام في ثورته وجور الأعداء، لم تبقى واقعة عاشوراء حيّة متفاعلة متوهجة حتى يومنا هذا.

هداف النهضة الحسينية كما ورد في فقرات زيارة الأربعين

لقد وردت عبارة في زيارة أربعين الإمام الحسين (عليه السلام) تنطوي على مغزى عميق، وهي جديرة بالتأمل والتدبر كسواها من العبارات الكثيرة الواردة في مثل هذه الزيارات والأدعية، وإنني أودّ اليوم وبمناسبة ذكرى تاسوعاء وعزاء سيد الشهداء التحدث قليلاً بشأن هذه العبارة في الخطبة الأولى، حيث إنها ناظرة إلى أهداف النهضة الحسينية.

وهذه العبارة هي «وبذل مهجته فيك»

وقد وردت في زيارة الأربعين التي تأتي فقراتها الأولى على صورة دعاء يناجي به المتكلم المولى سبحانه وتعالى فيقول «وبذل مهجته فيك» أي الحسين بن علي (عليهما السلام) «ليستنقذ عبادك من الجهالة وحيرة الضلالة»

فهذا هو أحد جوانب القضية وهو المتعلق بصاحب النهضة أي الحسين بن علي عليه السلام وأما الجانب الآخر فيرد في الفقرة التالية التي تقول «وقد توازر عليه من غرته الدنيا وباع حظه بالأرذل الأدنى» في وصف للواقفين على الجبهة المضادة، وهم الذين غرّتهم الدنيا بالمطامع المادية والزخارف والشهوات والأهواء النفسية فباعوا حظهم من السعادة الدنيوية والأخروية بالأرذل الأدنى؛ وهذه هي خلاصة النهضة الحسينية.

دور زينب الكبرى في حركة الإمام الحسين (ع)

هذه الأيام أيام العشرة الأخيرة من صفر، أيام ما بعد الأربعين. إذا نظرنا إلى تاريخ صدر الإسلام فسنجد أن هذه الأيام هي أيام السيدة زينب الكبرى (سلام الله عليها). والمهمة التي نهضت بها زينب الكبرى (سلام الله عليها) كانت مهمة من هذا السنخ، أي مهمة محضّة لوجه الله تعالى. ظهر الكيان المعنوي والإلهي للدين في الشخصية الحاسمة للسيدة زينب الكبرى (سلام الله عليها) وسط الأخطار والمحن والصعاب. من المناسب أن نعلم ونفهم سطور التاريخ القديم القيم جداً والذي لا يزال يفيض إلى اليوم بالبركات والخيرات الفكرية والمعرفية وسيبقى كذلك إلى آخر الدنيا إن شاء الله.

١٣. توصيه های آیت الله سیستانی درباره زیارت اربعین: مناسب است اهم توصيه های مهم اخلاقی

و اجتماعی ایشان برای زائران اربعین را به خاطر داشته باشید و در گفتگوها آنها را بیان بفرمایید. در صورت امکان این توصیه ها را به شکل مکتوب توزیع بفرمایید.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطاهرين..

وبعد فإنه ينبغي أن يلتفت المؤمنون الذين وفقهم الله لهذه الزيارة الشريفة انّ الله سبحانه وتعالى جعل من عباده أنبياء و اوصياء ليكونوا أسوة وقدوة للناس و حجة عليهم فيهدتوا بتعاليمهم و يقنتوا بأفعالهم. وقد رغب الله تعالى إلى زيارة مشاهدهم تخليداً لذكرهم و اعلاء لشانهم و ليكون ذلك تذكرة للناس بالله تعالى و تعاليمه و أحكامه ، حيث إنهم كانوا المثل الأعلى في طاعته سبحانه و الجهاد في سبيله و التضحية لأجل دينه القويم.

وعليه فإن من مقتضيات هذه الزيارة : - مضافاً إلى إستذكار تضحيات الإمام الحسين (ع) في سبيل الله تعالى - هو الإهتمام بمراعاة تعاليم الدين الحنيف من الصلاة والحجاب والإصلاح والعتق والحلم والادب وحرمان الطريق وسائر المعاني الفاضلة لتكون هذه الزيارة بفضل الله تعالى خطوة في سبيل تربية النفس على هذه المعاني تستمر آثارها حتى الزيارات اللاحقة وما بعدها فيكون الحضور فيها بمثابة الحضور في مجالس التعليم والتربية على الإمام (ع)

إننا وإن لم ندرك محضر الأنمة من أهل البيت (عليهم السلام) لتتعلم منهم ونتربى على أيديهم إلا أن الله تعالى حفظ لنا تعاليمهم ومواقفهم ورغبنا إلى زيارة مشاهدهم ليكونوا أمثالاً شاخصة لنا واختبر بذلك مدى صدقنا فيما نرجوه من الحضور معهم والإستجابة لتعاليمهم ومواعظهم ، كما اختبر الذين عاشوا معهم وحضروا عندهم ، فلنحذر عن أن يكون رجاؤنا أمنية غير صادقة في حقيقتها ، ولنعلم أننا إذا كنا كما أرادوه (صلوات الله عليهم) يرجى أن نحشر مع الذين شهدوا معهم ، فقد ورد عن أمير المؤمنين (ع) أنه قال في حرب الجمل : أنه (قد حضرنا قوم لم يزلوا في أصلاب الرجال وأرحام النساء) . فمن صدق في رجائه منا لم يصعب عليه العمل بتعاليمهم والإقتداء بهم ، فتزكى بتزكيتهم وتأدب بأدابهم

فإن الله في الصلاة فإنها - كما جاء في الحديث الشريف - عمود الدين ومعراج المؤمنين إن قبلت قبل ما سواها وإن ردت ردت ما سواها، وينبغي الإلتزام بها في أول وقتها فإن أحب عباد الله تعالى إليه أسرعهم استجابة للنداء إليها ، ولا ينبغي أن يتشاغل المؤمن عنها في أول وقتها بطاعة أخرى فإنها أفضل الطاعات ، وقد ورد عنهم (ع) : (لا تنال شفاعتنا مستخفاً بالصلاة) . وقد جاء عن الإمام الحسين (ع) شدة عنايته بالصلاة في يوم عاشوراء حتى إنه قال لمن ذكرها في أول وقتها : (ذكرت الصلاة جعلك الله من المصلين الذاكرين) فصلّى في ساحة القتال مع شدة الرمي .

الله في الإخلاص فإن قيمة عمل الإنسان وبركته بمقدار إخلاصه لله تعالى ، فإن الله لا يتقبل إلا ما خلص له وسلم عن طلب غيره . وقد ورد عن النبي (ص) في هجرة المسلمين إلى المدينة أن من هاجر إلى الله ورسوله فهجرته إليه ومن هاجر إلى دنيا يصيبها كانت هجرته إليها ، وإن الله ليضاعف في ثواب العمل بحسب درجة الإخلاص فيه حتى يبلغ سبعمئة ضعف والله يضاعف لمن يشاء . فعلى الزوار الإكثار من ذكر الله في مسيرتهم وتحري الإخلاص في كل خطوة وعمل ، وليعلموا ان الله تعالى لم يمن على عباده بنعمة مثل الإخلاص له في الإعتقاد والقول والعمل ، وإن العمل من غير إخلاص لينقض بانقضاء هذه الحياة وأما العمل الخالص لله تعالى فيكون مخلداً مباركاً في هذه الحياة وما بعدها .

الله في الستر والحجاب فإنه من أهم ما اعتنى به أهل البيت (عليهم السلام) حتى في أشد الظروف قساوة في يوم كربلاء فكانوا المثل الأعلى في ذلك ، ولم يتأدوا (ع) بشيء من فعال أعدائهم بمثل ما تأدوا به من هتك حرمهم بين الناس، فعلى الزوار جميعاً ولا سيما المؤمنات مراعاة مقتضيات العفاف في تصرفاتهم وملابسهم ومظاهرهم والتجنب عن أي شيء يחדش ذلك من قبيل الألبسة الضيقة والإختلاطات المذمومة والزينة المنهية عنها ، بل ينبغي مراعاة أقصى المراتب الميسورة في كل ذلك تنزيهاً لهذه الشعيرة المقدسة عن الشوائب غير اللائقة .

نسأل الله تعالى أن يزيد من رفعة مقام النبي المصطفى (ص) وأهل بيته الأطهار (عليهم السلام) في الدنيا والآخرة بما ضحوا في سبيله وجاهدوا بغية هداية خلقه ويضاعف صلواته عليهم كما صلى على المصطفين من قبلهم لا سيما ابراهيم وآل ابراهيم كما نسأله تعالى أن يبارك لزوار أبي عبد الله الحسين (ع) زيارتهم ويتقبلها بأفضل ما يتقبل به عمل عباده الصالحين حتى يكونوا في سيرهم وسيرتهم في زيارتهم هذه وما بقي من حياتهم مثلاً لغيرهم وأن يجزيهم عن أهل بيت نبيهم (عليهم السلام) خيراً لولائهم لهم واقندانهم بسيرتهم وتبليغ رسالتهم عسى أن يدعوا بهم (عليهم السلام) في يوم القيامة حيث يدعى كل أناس بإمامهم وأن يحشر الشهداء منهم في هذا السبيل مع الحسين (ع) وأصحابه بما بذلوه من نفوسهم وتحملوه من الظلم والاضطهاد لأجل ولانهم إنهم سميع مجيب .

۱۴. **تعامل ولایت فقیه با مرجعیت عراق:** بدون شک یکی از علل شکست دشمنان دو ملت تعامل و همکاری وثیق مقام معظم رهبری با علما و مراجع عراق به ویژه حضرت آیت الله سیستانی است. اشاره به جملات آیت الله سیستانی درباره توصیه به تبعیت از رهبری و اینکه هر روز برای ایشان و مردم ایران دعا می کنند بسیار تاثیرگذار خواهد بود. اشاره به کتاب «الرحله العلاجیه» نوشته آقای الخفاف که در آن نامه نگاریهای مقام معظم رهبری و آیت الله سیستانی درباره بحران نجف در زمان اشغال نیروهای آمریکایی، مفید خواهد بود.

۱۵. **علاقمندی دو ملت به رهبری ایران و عراق:** تاکید بر علاقمندی ملت عراق به رهبر انقلاب و علاقمندی مردم ایران به آیت الله سیستانی و اینکه در دو کشور مقلدان هر دو مرجع زیاد هستند.

۱۶. **تبعیت از مرجعیت:** رمز پیروزی مردم عراق در دفاع مقدسشان در مقابل جریان های تکفیری، پیروی از مرجعیت و عمل به فتوای جهاد کفایی آیت الله سیستانی است. تاکید بر تشابه نقات قوت و عوامل پیروزی دو ملت بسیار موثر خواهد بود. تبعیت مردم ایران از مرجعیت امام خمینی و ولایت فقیه در رسیدن به جایگاه رفیع کنونی در جهان به عنوان مهمترین عامل موفقیت های بین المللی ایران تحلیل می شود.

۱۷. **پرهیز از خطر اسلام آمریکایی و تشیع انگلیسی:** به شکل روشن باید تاکید کرد که شیعه و پیرو مخلص اهل بیت علیهم السلام به گونه ای رفتار نمی کند که دشمنان اسلام مانند آمریکا و انگلستان از مواضع او بهره برداری کنند. انگلستان تلاش می کند با حمایت و بزرگنمایی برخی جریانهای درون شیعه، تفرقه را در بین شیعه ترویج کند. تشیع را از عامل تعیین کننده سیاست جهانی به مذهبی پیرو و دنباله رو قدرتهای جهانی تبدیل کند. با علم کردن شخصیت های تندرو و بداخلاقی مانند اللهیاری و یاسرالحبیب، مردم را از تبعیت مرجعیت و حوزه های اصیل شیعه منحرف کند. اسلام آمریکایی و تشیع انگلیسی موظف هستند دشمنی شیعیان را با آمریکا از بین برده و جمهوری اسلامی را دشمن درجه یک شیعه و جهان اسلام معرفی کنند! تاکید بر این نکته ضروری است که خطر این جریان از داعش کمتر نیست و اگر فتاوای مراجع علیه آنها نبود چه بسا گروه های نظامی تشکیل داده و به اسم اهل بیت علیهم السلام جنایاتی شبیه داعش انجام می دادند!

۱۸. نگاه تمدنی: تجربه در گفتگو با نخبگان فکری و دانشگاهی عراق نشان داده است، طرح بحث احیای تمدن اسلامی از منظر مقام معظم رهبری حفظه الله و بیان مراحل پنجگانه انقلاب اسلامی، تشکیل نظام اسلامی، تشکیل دولت اسلامی، شکل دادن به جامعه اسلامی و شکل گیری تمدن جهانی اسلامی و شرح برخی از ابعاد منظومه مترابط مفهومی طرح شده از طرف رهبر انقلاب مانند تبیین سبک زندگی اسلامی، اقتصاد مقاومتی، جنگ نرم، ناتوی فرهنگی و ... برای این قشر بسیار پرجاذبه و تاثیرگذار خواهد بود. این بحث قابلیت ارتباط دهی با نگاه تمدنی به اربعین را داراست.

۱۹. تاکید بر اهداف و هویت زیارت اربعین: گفتگو درباره تاثیرات جهانی و تمدنی و احیاگرانه اربعین برای هویت دین و مذهب موضوع مهمی است که قابل بحث و گفتگو با نخبگان کشور عراق است.

۲۰. وحدت اسلامی: یکی از ویژگیهای برجسته اربعین این است که هم نماد هویت تشیع است و هم بهترین فرصت برای تاکید بر وحدت اسلامی و بلکه همزیستی مسالمت آمیز با پیروان سایر ادیان. مردم عراق زائران حسینی اربعین را از ادیان دیگر و سایر مذاهب اسلامی دیده اند. اهل سنت عراق در برپا کردن موكبهای پذیرایی از زائران حسینی فعال هستند. انتشار تصاویر و فیلم شرکت کاروان اهل سنت ایران در مراسم اربعین در ایجاد موج مثبت نسبت به وحدت اسلامی بسیار موثر بود. ضمن اینکه کشور عراق از نظر تاریخی کشور تنوع ادیان و مذاهب بوده و این مساله در تاریخ تمدن مردم عراق نکته درخشانی می باشد.

۲۱. حضور میلیونی مردم ایران در اربعین: اغلب مردم عراق این حضور میلیونی را قدرتی نرم برای عراق و نماد اقتدار جهانی تشیع نسبت به دشمنان می دانند. تاکید بر این نکته لازم است. البته جریانهایی هم هستند که این حضور را منفی تلقی می کنند یا تعابیری مانند لشکر کشی ایران برای اشغال عراق!! را به کار می برند ولی نگاه توده های مردم عراق نسبت به این مساله مثبت است. تاکید بر این نکته موثر است که همکاری ایران و عراق ارزشهای دینی و مکتب اهل بیت علیهم السلام را جهانی خواهد کرد.

۲۲. الگو بودن ملت عراق و پاسخ به برخی شبهات: تصریح کنید که فضل و کرم حسینی مردم عراق برای ما الگو است. اشاره به موكبهای پذیرایی ایرانیان در مرزهای ایران و عراق که فضایی شبیه جاده نجف به کربلا را ایجاد کرده است مناسب است.

عده ای تلاش می کنند با مقایسه برخورد با زائران عراقی در مشهد و مردم عراق نسبت به ایران فضا سازی منفی کنند. در پاسخ به این مساله باید گفت ضمن اینکه قبول می کنیم برخی افراد سودجو در ایران نسبت به زائران عراقی بی مهری هایی کرده اند ولی در نقطه مقابل در حرم های امام رضا علیه السلام و حضرت معصومه برنامه های ویژه و مفصلی برای زائران عرب زبان در نظر گرفته شده و خدمات ویژه ای به آنها ارایه می شود. در ایران فرهنگ خدمت رسانی به زائران خارجی در حال افتادن است. به ویژه در مشهد مقدس با توجه به این که در سال آینده پایتخت فرهنگی جهان اسلام خواهد شد در این زمینه فرهنگ سازی خوبی انجام شده است. تولید جدید آستان قدس رضوی نیست برنامه های مفصلی برای خدمت رسانی به زائران خارجی در نظر دارند که به تدریج در حال اجرایی شدن است.

۲۳. رنگ جهاد در عزاداری اربعین: عزاداری اربعین امروز از مراسمی آیینی به حرکتی جهادی تبدیل شده است و نمادهای جهاد در این راهپیمایی غلبه دارد. باید به این جملات امام خمینی اشاره کرد که فرمود جنگ دانشگاه است. صحیح است که جنگ با تکفیرها صدمات زیادی به عراق وارد کرد ولی تجربه مدیریتی و جهادی نخبگان مخلص عراقی در مدیریت بحران و تربیت انسان مسلمان مجاهد دست آورد بزرگی است که سرمایه آینده عراق خواهد بود. مراسم اربعین هم از این حقیقت مستثنا نمانده و هویت جهادی پیدا کرده است.

۲۴. شخصیت سردار سلیمانی: سردار قاسم سلیمانی به جهت روحیه بسیجی و عملی کردن الگوی مدیریت جهادی، تواضع و توان نظامی بالایی که در مدیریت جنگ با جریان تکفیری در سوریه و عراق داشته است محبوب مردم این کشورها شده است. تاکید بر این که ایران و عراق و سوریه پر از قاسم سلیمانی هاست و این روش جهادی است که ملت های منطقه را متحد می کند، استفاده مثبت از این محبوبیت جهانی می باشد.

۲۵. تکریم شهدای عراقی و خانواده شهدا: در بسیاری از موبک ها تصاویر شهدایی نصب شده است که بیشتر در این موبکها خدمتگذار زائران حسینی بوده اند. در نجف، کربلا، کاظمین تصاویر شهدا را بر در خانه های آنها می بینیم. ابراز مودت به این موبکها و خانواده های شهدا، احیای یاد شهیدان است. ستون های میانه راه با عکس شهدای بسیج مردمی عراق زینت یافته است. گویی راه رسیدن به حرم امام حسین علیه السلام پیروی از راه شهداست. به مردم عراق بگوییم که همه ما مدیون خون پاک این شهیدان هستیم و باید ثواب زیارت را هدیه کنیم به این بزرگواران.

۲۶. **احیای یاد شهدای مستشار ایرانی:** شهدای ایرانی که در جنگ با جریانهای تکفیری به شهادت رسیدند شهدای محبوبی در بین مردم ایران و عراق هستند. سردار شهید حمید تقوی فرمانده گردان خراسانی و شهید محمدهادی ذوالفقاری (بنا به وصیت خودش در وادی السلام نجف دفن شده است) از جمله این شهدا هستند. احیای یاد این شهیدان و درخواست از مخاطب عراقی برای اهدای فاتحه به روح پاک این شهیدان باعث تاکید بر رشادتهای این شهیدان همچنین ابراز علاقمندی ملت ایران به سرنوشت عراق و مردم مظلوم این کشور خواهد بود.

۲۷. **مرحله ما بعد داعش:** یکی از مهمترین مباحث امنیتی و فرهنگی امروز عراق ایجاد آمادگی برای مواجهه با چالش‌هایی احتمالی است که بعد از شکست داعش در عراق ایجاد خواهد شد. مهمترین راه حل این چالش‌ها محوریت بسیج مردمی عراق برای مقابله با آنهاست. تلاشهای سیاسی زیادی برای حذف بسیج مردمی عراق در حال انجام است. تاکید بر محوریت حشد شعبی در آینده سیاسی و فرهنگی عراق باید به یکی از مطالبات عمومی مردم عراق تبدیل شود. طرح این مبحث با نخبگان عراق موثر خواهد بود.

۲۸. **تاکید بر نقش منفی آمریکا در عراق:** برخی از مردم عراق در ابتدای اشغالگری گمان داشتند که آمریکا منجی عراق از دوران استبداد صدام و حزب بعث است ولی با جنایتهایی که نیروهای اشغالگر انجام دادند برای همه ثابت شد که تنها راه حل برون رفت از بحران کوتاه کردن دست اشغالگران آمریکا از عراق می باشد. امروز هم همه دریافته اند که ائتلاف مبارزه با تروریسم برای مبارزه با داعش و تروریستهای تکفیری شوخی تلخی بیش نیست و این آمریکاست که برخلاف مدعایش همواره از این گروه‌ها حمایت کرده است. تاکید بر این نکته در گفتگوها با نخبگان عراقی ضروری است.

۲۹. **هراس آمریکا و تکفیرها از اتحاد دو ملت:** وحدت راهبردی ملت و دولت ایران و عراق قدرتی منطقه‌ای به وجود آورده که پروژه آمریکایی خاورمیانه جدید را که برای تغییر جغرافیای سیاسی طراحی شده بود، شکست داد. گفتگو با نخبگان عراقی درباره شکل‌گیری این قدرت منطقه‌ای و تاکید بر استمرار وحدت سیاسی و فرهنگی دو ملت و دولت مفید و ضروری است.

۳۰. **پرهیز از دخالت در اختلافات درونی عراق:** یکی از ویژگیهای فضای سیاسی عراق، تعدد احزاب و گروه های سیاسی و اختلافات بین آنها می باشد. عدم ورود به اختلافهای درونی عراق به ویژه در مواردی که با فعالان حزبی و گروهی ارتباط می گیرید ضروری است. گاهی از حمایت ایران از برخی شخصیتها، وزرا و احزاب گله می کنند یا توقع حمایت بیشتر از جناح خود را اعلام می کنند. پاسخ کلی این است که ایران از تمامی احزاب و گروه های عراقی در خط مقاومت حمایت کرده است. نزدیک بودن بیشتر فکری و سیاسی و اعتقادی گروه ها و التزام آنها به خط فکری جمهوری اسلامی به شکل طبیعی حمایت از آنها را وثیقتر کرده.

۳۱. **سکولاریسم راه حل عراق نیست:** برخی مشکلات پدید آمده در دولت های عراق بعد از سقوط صدام باعث شده موجی نو از سکولاریسم در بین برخی نخبگان عراقی شکل بگیرد و معتقد شوند که راه حل برون رفت از مشکلات عراق کناررفتن احزاب دینی و اسلام گرایان سیاسی شیعه و سنی است. این دیدگاه گاهی با چاشنی مبارزه با فساد اقتصادی و سیاسی هم مطرح می شود. در مواجهه با این گرایش باید بر کارآمدی تفکر اسلام و تشیع انقلابی در ایران و پیروزیهای حشد شعبی در عراق به عنوان نمونه هایی که موفقیت قابل توجه اسلام سیاسی اشاره کرد و بیان کرد که گریز از دین (چه در جنبه اعتقادی که به فسق و الحاد منجر می شود یا در جنبه سیاسی که به سکولاریسم می انجامد) در هیچ جا راه حل نبوده است. برای حل مشکلات کشور باید مخلصانه و مجاهدانه مبارزه کرد نه اینکه مسیر صحیح فکری را تخریب نمود. اگر مشکلاتی از طرف برخی گروه ها و احزاب ایجاد شده است عملکرد منفی آنها بوده است و مشکل مربوط به اسلام نیست تا بخواهیم گرایش اسلامی را از سیاست حذف کنیم!

۳۲. **تحول خواهی در حوزه علمیه عراق:** فضلا و علمای حوزه علمیه در عراق به ویژه قشر انقلابی مسایل حوزه علمیه در ایران را دنبال می کنند. حوزه علمیه نجف و عراق جاذبه ها و اصالت هایی دارد که با وجود فراز و نشیب های بسیار تاریخی هنوز به عنوان مرکزی تاثیرگذار در جهان اسلام مطرح است. با این که فضای غالب در حوزه علمیه نجف فضای سنتی است ولی همین حوزه علمیه عالمان مجاهد و مصلح بزرگی چون علامه شهید محمد باقر صدر را نیز تربیت کرده است. زمزمه های تحول خواهی و حرکت به سمت نظام بخشی در گوشه و کنار این حوزه شنیده می شود. فضلالی جوان و تحول خواه حوزه نجف به ایران به عنوان الگویی در این مسیر نگاه می کنند.

۳۳. مقاومت و فلسطین: به صراحت باید از موضع اصولی جمهوری اسلامی در حمایت از مقاومت و به ویژه مساله فلسطین دفاع کرد. جمهوری اسلامی ایران معتقد است که رژیم صهیونیستی غده ای سرطانی است و باید از بین برود. هر کس با هر مذهب و دین و گرایش سیاسی در جهان معتقد به مبارزه نرم و سخت با این رژیم جعلی است مورد حمایت ایران اسلامی است. گروه های سیاسی و نظامی در فلسطین هر چند اشتباهاتی هم در محاسبات و مواضعشان داشته باشند، تا وقتی که به مبارزه مسلحانه با رژیم صهیونیستی معتقد باشند با ایران مرتبط خواهند بود. تلاش زیادی در حال انجام است که با ترویج اتهام ناصبی بودن مردم فلسطین به ایران فشار آورده شود تا حمایت خود را از گروه های مقاومت فلسطینی قطع کند. این اتهام نادرست است. مردم فلسطین شافعی مذهب و عاشق اهل بیت علیهم السلام هستند. فرزندان خود را به نام اهل بیت نامگذاری می کنند و مساجد زیادی در فلسطین به نام مبارک اهل بیت نامگذاری شده است. این فشارها با ترور و شهادت یکی از جوانان شیعه در غزه و اتهام گروه های مقاومت به دست داشتن در این مساله بالاگرفته است. تلاش برای روشنگری در این مساله برای نخبگان عراقی لازم است.

توصیه های کاربردی به نخبگان زبانندان ایرانی:

۳۴. برپایی نماز جماعت: با اهتمام حوزه های علمیه عراق برپایی نماز جماعت در سالهای اخیر بیشتر شده است با این حال در موبک های زیادی مشاهده می شود مردم نماز را به شکل فرادا می خوانند. با این که روحانی یا افراد با تقوای دیگر در موبک حضور دارند مردم از فیض نماز جماعت محروم می شوند. لازم است فضلا و روحانیون به این مساله اهتمام ویژه داشته باشند. سخنرانی کوتاه به زبان عربی از طرف یک طلبه ایرانی برای زائران عراقی بسیار موثر خواهد بود.

۳۵. دعا و ذکر مصیبت: مسیر پیاده روی فرصتی طلایی است که دلهای مشتاق و آماده را با یاد خداوند متعال و ذکر محمد و آل محمد نورانی تر کرد. استفاده از فضای معنوی صبح و بین الطلوعین و قبل از غروب آفتاب در خواندن دعاهای وارده مانند دعای عهد و زیارت عاشورا و ... بسیار موثر خواهد بود. تلاش شود که قرآنت دعاها با لهجه عربی و صوت رسا انجام شود. قرآنت اشعار عربی از مداحان معروف ایرانی و عراقی مانند اشعار حماسی و آیینی آقای میثم مطیعی، به زبان عربی توسط فعالان ایرانی بسیار مورد استقبال زائران عراقی قرار خواهد گرفت. مناسب است در طول مسیر پیاده روی یا در مواضع توقف با تشکیل گروه و جمعی مراسم سینه زنی با خواندن این اشعار عربی انجام شود.

خواندن عبارات برگزیده مقتل به زبان عربی فصیح بسیار موثر خواهد بود.

۳۶. پیاده روی مشترک: همراهی با فضلا و طلاب عراقی در پیاده روی اربعینی فرصت مناسبی را برای بحث و گفتگو درباره مسایل مورد اهتمام ایجاد خواهد کرد.

۳۷. گعده های شبانه: با توجه به این که اغلب زائران در غروب آفتاب در موكب ها مستقر می شوند و استراحت می کنند، فرصت مناسبی است که جلسات و گعده هایی دوستانه (البته به شکلی که مزاحم استراحت دیگر زائران نشود) در جای مناسبی برقرار شود. عراقیها علاقمند شب نشینی و گفتگو درباره مباحث فکری و فرهنگی هستند. تجربه نشان داده، اگر فعالان فرهنگی ایرانی بتوانند حلقه ای تشکیل داده و مباحث جدی فکری و فرهنگی را به فراخور حال به زبان عربی طرح کنند، دیگران هم به این گفتگو خواهند پیوست.

۳۸. موسسات فرهنگی و دینی عراقی: در سال های اخیر موسسات متنوعی در عرصه های اعتقادی، فرهنگی و فکری در عراق فعال شده است که استفاده از تولیدات و آثارشان و برقراری ارتباط با مسوولان و کارشناسان این موسسات بسیار مغتنم و قابل استفاده است. هر چند در ایام اربعین اغلب این موسسات تعطیل و مشغول خدمت رسانی به زائران حسینی هستند ولی شناسایی این موسسات و تلاش برای ارتباط با آنها قبل از سفر موجب می شود بتوان در فرصت سفر هم با برخی شخصیت های آنها دیدار کرد. استفاده از این فرصت در توسعه ارتباطات مردمی بین نخبگان فکری و فرهنگی ایران و عراق موثر است.

۳۹. ثبت خاطرات و استمرار ارتباطات: لحظه به لحظه سفر اربعین خاطره و به یادماندنی است. نوشتن و انتشار بخشی از خاطرات سفر هم برای خودمان و برای دیگران موثر و حرکت آفرین است. عکس گرفتن از صحنه های زیبا و معنوی این سفر و یادداشت عنوانهایی کوتاه برای عدم فراموشی خاطره و تکمیل نوشتن آن در فرصتهای دیگر توصیه می شود. آدرسهای ارتباطی اعم از ایمیل یا صفحات شبکه های اجتماعی و تلفن همراه را با مخاطبان خود تبادل کنید تا تعامل و ارتباطات را با استفاده از فضای مجازی ادامه دهید.

۴۰. درباره ایران چه شنیده اید؟ نخبگان فکری و فرهنگی معمولا در رسانه ها مسایل مرتبط با ایران را می بینند یا دنبال می کنند. پرسش درباره آخرین اخباری که درباره ایران شنیده اند یا آخرین مقالاتی

که درباره ایران مطالعه کرده اند، باعث می شود متوجه شویم چه مطالبی درباره ایران بیشتر در بین مردم عراق رواج داده می شود. جشنواره عمار ضمن صدور اطلاعیه ای از زائران ایرانی خواسته بود پاسخ به این پرسش را از مخاطبان اربعین دریافت کرده و برای دبیرخانه جشنواره ارسال کنند.

یادسپاری ۱:

نکات مطرح شده در بالا برخی پیامهایی بود که لازم است ما به عنوان زائران ایرانی با عزیزان عراقی در میان بگذاریم ولی باید به خاطر داشته باشیم که گفتگوی واقعی فرآیندی دو سویه است و شامل داد و ستد معرفتی است. ما هم باید از مخاطب عراقی خود مطالبی را بیاموزیم و خدای ناکرده فقط به دنبال این نباشیم که به آنها چیزی بیاموزیم. پس با صبر و تواضع هم سخنان آنها را خوب بشنویم و انتقادات منطقی و واقعی را بپذیریم و در حین حال درباره واقعیتهایی که ممکن است برای آنها مخفی مانده باشد را هم روشنگری کنیم.

یادسپاری ۲:

مطالعه جزوات و برنامه های ذیل را به زائران علاقمند به ارتباطات بین الملل و گفتگوی دینی در سفر اربعین توصیه می کنم:

۱. «جزوه کاربردی ارتباط گیری و مکالمه سازنده با مخاطب عراقی» تهیه شده توسط موبک شباب المقاومه عمود ۹۰۲. قابل دانلود از لینک زیر:

<http://alhiwaraldini.com/home/content/uploads/2016/11/Arbaeen.pdf>

۲. نرم افزار موبایلی آموزش زبان عربی اربعین. قابل دانلود از لینک زیر:

<https://cafebazaar.ir/app/com.nasrabad.arbaeenapp/?l=fa>

۳. آموزش زبان عربی با لهجه عراقی تهیه شده توسط استاد دکتر مسعود فکری قابل تهیه در لینک زیر:

<http://mahdiyj.ir/post/78>

